

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. *M.*Fylke: *Sogn & Fjordane*

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: *Måistdal*Emne: *Gnase attåtfoi I. Røys*Bygdelag: *Åsedalen*Oppskr. av: *M. Gallid*Gard: *Gallid*(adresse): *Måistdal Lfi: G.nr. 147 Br.nr. 1.*

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. ~~Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):~~*I. Røys.*

SVAR

A. *Av røys var det nok inn-
kjø avna enn rot av Træsker,
som hos kan eggjett vera
nytte til fôr.*

*Det var inn varen, når
inn pløide, at røti vart san-
ka. Det gjekk salis fyre seg:*

*Etterkvart som pløkaren
pløide, var det folk (1, 2, 3, 4
kanskje fleire) som "hanna"
pløide med grev-istaden for
at ein no harvar. Til dette
arbeidet - "å hanna" - høyrde og
ipprensting av altslag rot i -
gras - serleg Træsker som
det no oftast var mest av.*

*Røti kasta inn saman
i små haugar til "fôrlopet"
(heivur ein pløide mellom kvar
gjødselrad) var pløid. Då san-
ka ein saman røti frå små
haugane, og bar ellers høyrde der*

åt bekk eller grave, og vaska
roti rein for jerd.

Skilde det med foringsstide
- morgon, middag, eller kveld -
sa bar ein for-roti inne og
lyste ha på beisti ettertan
det var til med mengdi.

Ein veit ikkje sær at ein
- gagnede av nako av foret
(roti) for sinare brück.

Ein grave ikkje iupp
"rot" (ein kalla Traiskrot for
barre "rot") innsend for foret
si skuld - inne det var
formand. Då var det no
beis og lynn og skav det var
balle inne her.

Krakeri for gjerne "rot", det
var ingi vanskar med fero
ingi. Og ha var vist rekna
for minst jangod med di
hine hjelpforlagi.

Lurkingi av "rot" til fös
vart avleg mykje godt sam-
spindes med den gamle jerd-
arbeidsmåten i allebrück.

Ein kan seja King, lunde-
ridars-skiftet. Na & det in-
gen mein her som samkar
denstagg "fös" til büskaper.

Ugruset må sakast med
andre råde. Og büskaper
stå på beire foring.

Röts B.

Bregner (blom)

Rot av bregner vort sin
innvi av var brükt til fö.

Men sin brüka ä häista,
"slä" eit slag bregner som
sin her kallas "blomme".

Eim häista den i sin
"beste brage" og heija den upp.

Denne häistingi kalla sin:
"ä vere på blomma" "ä blomma".

Ei blommes. Eg her sjelv
set namne på sliv - i innadom
Sp. 5.

Björnkam - Björnkamb
is sinne stades - til dals -
enna samta som raiddfö.

Det er dei grüne bladi
som vert rygja samant - der
det er store mengde av dei -
og brükt.

Leinheistes gjeng gjerne
saiene på Björnkambin.

Eg det ser it til ut dei
held seg bra på dette bilet.

IV Hestemak

Sp. 1. Hestemak er innvi nytt
til fö - Norve til vanleg ells
i naiddar. Tans ä seija her
eg innvi lügt sin dette anna
dei fristnader som off. var
gord under krigen med beste -

innan i cellulosefaringer til
griser. Resultatet var visst
ikke saft. Heriking var
ikke nokon som prøvde.

Derimot fortalde ein lærar
at han ha prøvde med å
koka mysmose (Kvismose)
til grisefôr inder kriger.

Og les grovelig vel. Eg stuo-
sa på å gjere ein fristnad-
-men "fæi" var for lite, so
det vart ikke nokon av.

V. Sørpefôr.

Sp. 1. Ein sejer: å sørpa
d. e. å slå varmt vatn på
det føres ein vil sørpa.

Ein brinner trebatter, store,
ca 15-16 l. Skapper dei hardt
med høg ells halm ells agnes
og slo sa varmt vatn på.

Ein held til arban i ild-
høset, ells ein varmt vatn i
Kjølhuset, og ber det i fjøset,
og slo det på det. I gamle
dagar ha ein gjerne sørpe-
byttone i stova og slå på
varmt vatn, og ber dei sidan
å fjøset.

Fyre faringer sette ein løyen
av byttone og gav same dyret,
som skulde ha sørpa, løyen
fyret til drikk.

I dei tider da det ikkje var
brukt saftigfö. Og da ein smaa
ikkje brukar soove, so dette
med sörping ein svært
god måte til å betra farin
gj på. Og drygja på faret.

Sp. 2. Det ein sörpar so fyrst
höy - av det beste - til mjälkkyll
so so det kalen til luttan. Da
hev ein litt mjäl på - eller
at lögen so sikt av. Det er
havsrenjäl eller avfallsnjäl.

Korn sörpar ein til vanlig
ikkje. - Det er ä merka at
"sörpa" er her meint, at ein
seer varmt vatn på höy
eller agrus som so stappet i
kar (bätkar) ~~gj~~ stend
i tid, og sidan vert av
sikt lögen som vert gj-
ven for seg til drinke at
helst same dyret som etterpå
for höyet eller agrus - utan
eller med njäl på.

Sörpe av höyfra (höyma)
til grisene kallar ein her
ä söge "Söge höyfra at grisa"
Da vert lögen gjenn samm
an med njäl, höyfra, ^{Korn} og patet.

Denne måten so kanske
mest i samsvær med det
som so meint med sörpe i
spysjelisten?

Sp. 3. For det meste brinner
og brinna inn varmt vatn
til sjerpa. Det var ikkje
rekna for godt skell uttan.

Men no er det då dei
sanne minnar, at føret
tapar seg minn med at
inn slok varmt vatn på
det. Og det er kanski nokke
i. Ein leiv og betre
hUSDYRUM no, so det er
ikkje so røyejje med varmt
drikke. — —

Ettes gjeng no heile sjerpa
pegreida i gløysta. Det vert
retvaksstann og silafos, air-
fomatisk drikkekar, og sterk
faring. Og det er ikkje minnst
skosten på arbeidshjelp same
er arsaki til smæraden hos.

Der gamle måten med
all sierpingi so det rådlaust
å halda på. Der ureo for mykje
arbeid - same hos bra måten
var - for si tid.

Sp. 4.

Rognebor plukka inn med
i klasar og tjerka på man-
ki, bar dei i lida og fara
dei upp uttan natta minn
til-laging. Det vert no júst
ikkje so store mengder. Hain-
stingi er sein og ubrin same.

Sp. 5. 6. Dravk for inn ikkje kall i
hos. Drav (musk) er ikkje heller